

Szalmakalap Múzeum Kőrispatakon

A trianoni békeszerződésig Udvarhely vármegye Székelykeresztúri járásához tartozó Kőrispatak nevét a rajta keresztülfolyó, kőrifákkal szegélyezett patakjáról kapta. A terület ősidők óta lakott, a bronzkorból és a késő népvándorlás korából is előkerültek régészeti leletek.

A hagyomány szerint a falu egykor Diósfalva nevű határészben, a mai településtől északnyugatra feküdt, talán a tatárjárás után költözött mai helyére. Első írásos említése 1566-ból való, mikor a János Zsigmond fejedelem hadában szolgált lófők jegyzékébe felvették keőrispataki Ferenczy Mátyás, Gothárd Imre és Pál lófők neveit is. A reformáció során lakossága két felekezetre szakadt, így az unitáriusoknak és a reformátusoknak is áll itt temploma. Bár ma is ez a két legnagyobb felekezet, hitélet terén nagyon megosztott lett a falu: élnek itt római katolikusok, Jehova tanúi és adventisták is. A ma mintegy hétszáz lakosú településnek nagyobb része székely, de igen nagyszámú a cigány közösség is.

Kőrispataknak két falutörvénye is fennmaradt: 1640-ből illetve 1666-ból. Ebben az erdők használatát, irtások létesítését, a vetést, a gyepűk építését, a szarvasmarha tartását valamint az országutak karbantartását szabályozták. Ebből is kiderül, hogy a lakosság fő foglalkozása mindig is a földművelés és az állattenyésztés volt, de jelentős kiegészítő tevékenységnek számított a tűzifa szállítása (leginkább Marosvásárhelyre) és később, **szalmakalap készítés** is, melynek hagyománya közel százötven esztendőre tekint vissza.

A **szalmakötés**, **szalmafonás** tulajdonképpen a szalma hajtogatás útján fonadékká alakítása. A szalmakötést leginkább a szalmakalap készítésénél alkalmazzák. A rendszerint külön aratott, válogatott búza- vagy rozsszálak kalászaiból sulyokkal kiverik a magot, majd tisztítják a szalmát: ízekre szedik, a bütyöknél elvágják, a levélhüvelyeket eltávolítják. A tiszta, megnedvesített szalmából 6, 7, 8, 12 szálával lapos szalagfonatokat készítenek. A – gyakran

foggal megpuhított – fonatot körkörös kalapformára varrják. Erdélyben, a mezőszéki Széken és különösen a Székelyföldön (Kőrispatak, Bözöd, Rava, Csöb) hozzáértő parasztemberek munkája és háziiparként is űzik. Igen kedvelt volt esténként a társaságban,

kórusban

végzett munka, amely egyúttal a szórakozás helyét és alkalmát is jelentette. Az eladásra szánt kalapokat a hetivásárokon, de legszívesebben az országos kirakodóvásárokon árulták a kőrispatakiak. E tájon a dicsőszentmártoni (május 1.), a székelykeresztúri (május 4.), majd a korondi (május 13.) vásár volt a legjelentősebb. A kalapkötés ma is élő mesterség, olyannyira, hogy kis túlzással szinte nincs itt olyan család, aki ne ismerné fortélyait. A kereslet szerint ma leginkább a

hétszálút

kötik, de kötik a

tizenegyet

, a

cakkenyeset

, a

recést

, a

könyököst

, a

likacsost

, a

koszorút

is.

Kőrispatakon 2001-ben avatták fel Erdély első és egyetlen Szalmakalap Múzeumát. Alapítója Szőcs Lajos, akinek családja három nemzedéig visszamenőleg kalapossággal is foglalkozott. Egy szakemberek tanácsai alapján felújított régi parasztházban rendezte be a kiállítást, melyhez az anyagot helyben illetve a szomszédos, szintén kalapkészítő Bözödon szerezte be. Az egyik szobában az ország összes szalmakalap típusa megtalálható, míg a másik helyiségben a szalmakalap készítésének folyamatait követhetjük végig. A Múzeum nyaranta rendszeresen szervez szalmafonó, szalmakalap-készítő táborokat, ahová korosztálytól függetlenül lehet jelentkezni, s évente megtartják a Szalmakalap Fesztivált is, ahol számos, érdekes program várja az ide látogatót. A porta udvarán egy érdekes kőgyűjtemény is megtekinthető, melyben több mint hatszáz olyan kőfigura látható, melyet a természet alakított különféle formákra.

A múzeum egész évben látogatható. Ha esetleg zárva van, a központi kisüzletben vagy kocsmában kell érdeklődni, ahonnan telefonon rögvést értesítik az illetékes személyeket. A kiállítóhelyet kezdetektől egy nonprofit szervezet működteti. A belépés korosztálytól függetlenül díjmentes, önkéntes adományokat azonban a múzeum fenntartására szeretettel elfogadnak.

A Szalmakalap Múzeum pontos címe és elérhetősége:

537006. Kőrispatak Nr. 229. Hargita megye

villámposta: [szkhe\(kukac\)yahoo.com](mailto:szkhe(kukac)yahoo.com) és [lajos80\(kukac\)freemail.hu](mailto:lajos80(kukac)freemail.hu)

A Szalmakalap Múzeumról készült kisfilmet itt tekintheti meg:

<http://www.youtube.com/watch?v=peNC2Pv3WbM>

Felhasznált irodalom:

Molnár István dr.: A kőrispataki szalmafonás. In: Népismereti Dolgozatok 1976. 92-96

Szolnoky Lajos: Szalmakötés. In: Magyar Néprajzi Lexikon 4. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1981. 540-542.

Varga E. Árpád: Erdély etnikai és felekezeti statisztikája. [http://nepszamlalas.adatbank. tr
ansindex.ro](http://nepszamlalas.adatbank.transindex.ro)

Vofkori László: Székelyföld útikönyve I. Cartographia. Budapest, 1998. 555-557.